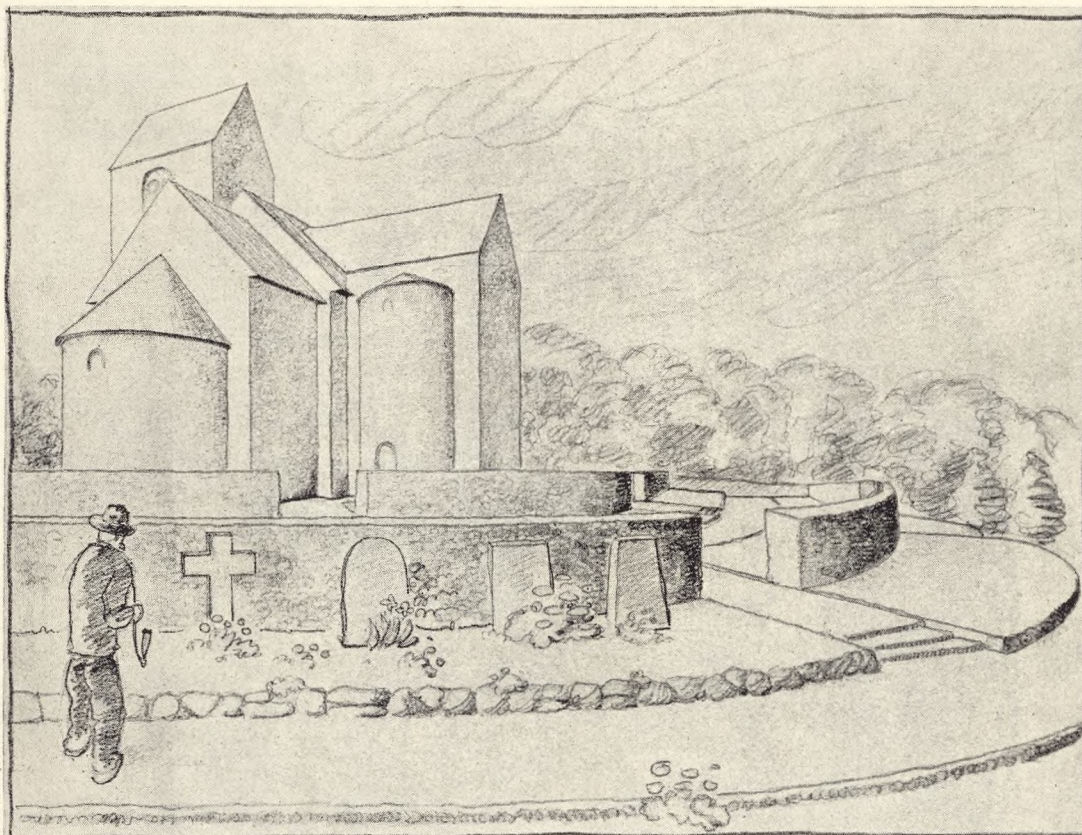

Fig. 1.
Georg Boye:
Regulering af
Venge Kirkegaard.

Regulering af Venge Kirkegaard i Aarhus Stift

Af Havearkitekt, Havebrugskandidat Georg Boye, Charlottenlund

Samtidig med at Menighedsraadet i Venge ved Skanderborg i Slutningen af forrige Aar begyndte at arbejde med Planer om en grundig Restaurering af Kirken, besluttedes det at foretage en haardt tiltrængt Regulering af Kirkegaarden. Det blev i Januar 1937 overdraget mig at udarbejde Planer.

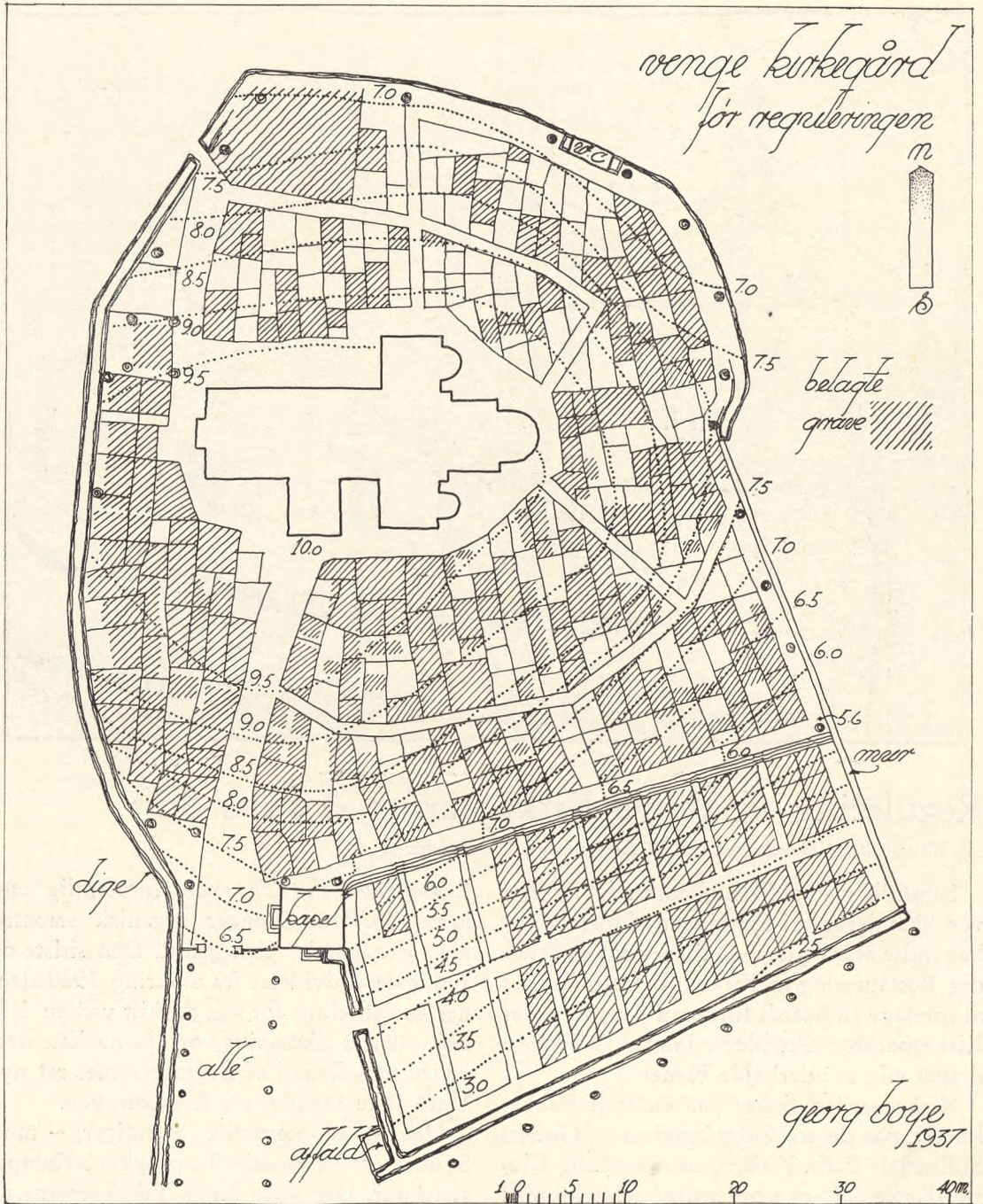
Kirkegaarden ligger paa en stejl Bakkeknode, paa de tre Sider omgivet af Godset Sofiendals Park. Kirken, en oprindelig Klosterkirke af overordentlig arkitektonisk Værdi fra Slutningen af 1000-Tallet, krøner Bakken. Kirkegaarden har oprindelig været kredsrun, men den er i Tidens Løb to Gange udvidet mod Syd. Den første Udvidelse, Stykket mellem den krumme Gang Syd for Kirken og den lige Gang, der fra Ligkapellet udgaar mod Øst (se Opmaa-

lingsplanen Fig 2), skete formentlig omkring 1870 og hænger organisk sammen med den gamle Kirkegaard. Den sidste og sydligste Udvidelse fra omkring 1920 danner en Afdeling for sig, adskilt ved en 1 m høj, stensat Skraaning, og denne kan desværre paa Grund af Begravelsernes ret nye Dato ikke medtages i Reguleringen.

Hegnet er væsentlig Stendiger, — mod Sydøst er der en mindre vellykket Kampestensmur. Der staar langs Yderkanterne en Del ret anselige Kastanjetræer, formentlig plantede samtidigt med første Udvidelse. En Kastanjeallé fører op til Kirkegaardslaagen.

De værste praktiske Ulemper var i første Række Mangelen paa Gange, dernæst ringe Overskuelighed og Bortskyl af Jord i Regn-

Fig. 2.
Georg Boye:
Opmaaling af
Venge Kirkegaard.

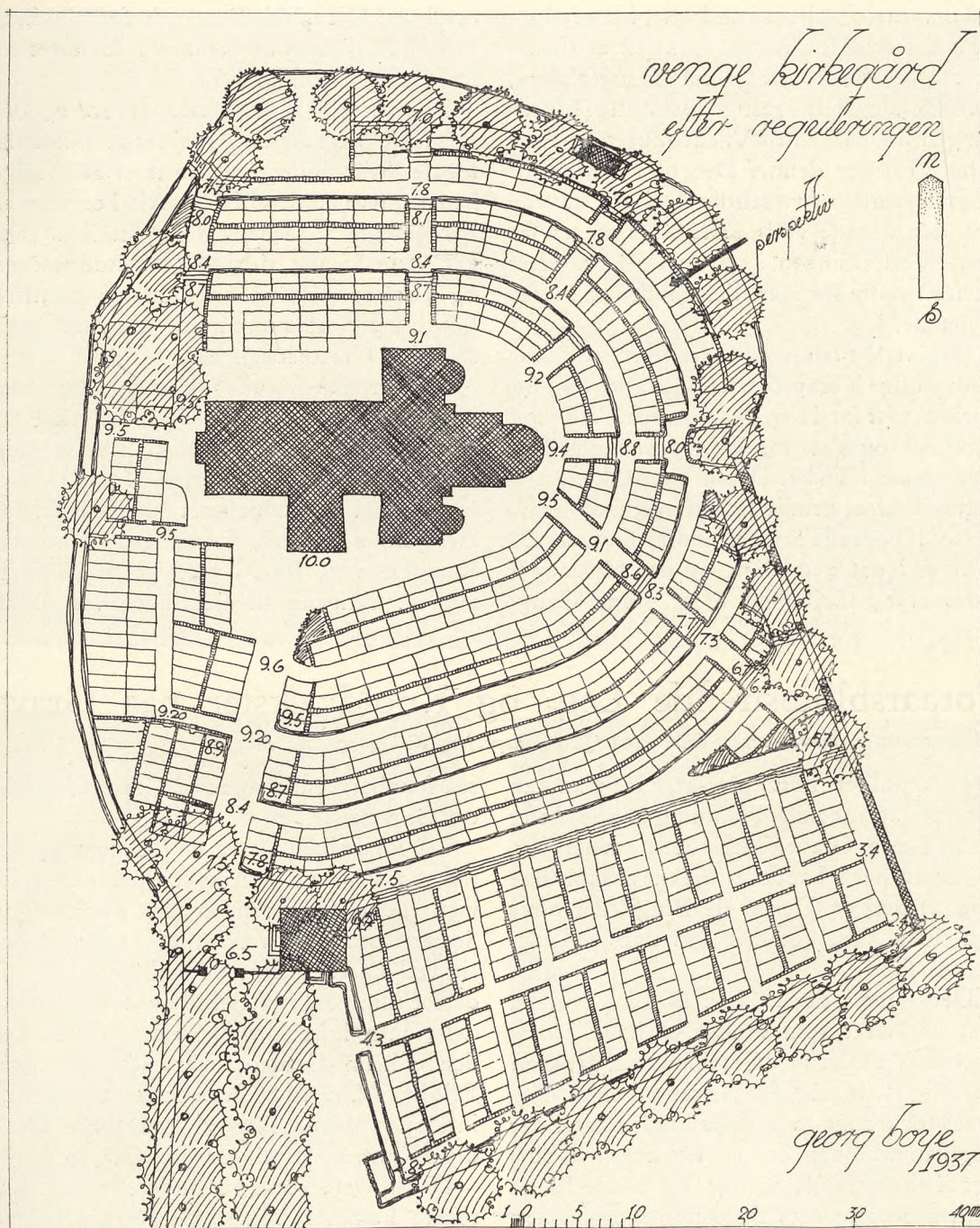
vejr. Rent æstetisk frembød Gravene intet positivt.

Programmet for Reguleringen gik i Hovedsagen ud paa saavidt muligt at afhjælpe disse Mangler og frembringe en holdbar og saglig Løsning, selvom det maatte ske ved

personlige Ofre fra Gravstedsejernes Side. Det er hidtil lykkedes at gennemføre Reguleringen uden i egentlig Forstand at flytte Grave, men til Gengæld er Størstedelen mer eller mindre forskudte eller drejede.

Da Terrainet har Form af en noget flad-

Fig. 3.
 Georg Boye:
 Reguleringsplan til
 Venge Kirkegaard.

trykt Kugleflade, falder det naturligt at lægge Gangene i Kreds omkring Kirken. Gravene er paa sædvanlig Vis lagt i Dobbelttrækker med fælles Ryghække, som plan-tes af Kirkegaarden. Der er foretaget en Terrassering derved, at hver Dobbelttrække

paa den nedadvendende Side er hævet 30 cm ved en Stensætning. Fra Kirken udstråler, delvis paa Grundlag af gamle Gange, Tværgange, der aftrappes.

I en første Skitse foreslog jeg Længdegangene tilnærmelsesvis parallelle med Høj-

dekurverne og altsaa vandrette, hvorved de i Partiet Syd for Kirken kom til at danne en større Vinkel med Vest-Østretningen, sluttede sig med kraftige Buer til Hovedgangen fra Laagen til Vaabehuset og fortsatte Vest for denne. Det blev imidlertid opgivet, fordi en væsentlig Del af Gravene paa den Maade vilde afvige for meget fra Øst-Vestretningen, og nye Begravelser derfor maatte ske mer eller mindre paa skraa af gamle.

Den viste Plan indeholder formentlig alle nødvendige Kompromiser. Gangene Syd for Kirken, Øst for Hovedgangen har Fald mod Nordøst, og Vest for Hovedgangen er Planen »gaaet i Fisk«. Denne tætpakkede Afdeling bestaar nemlig hovedsagelig af Gravsteder tilhørende Sognets større Gaarde. De fornyes i det uendelige, og der bliver saaledes aldrig Lejlighed til at vinde Gang-

areal ved Hjemfald. Der er derfor blot indført et Minimum af Gange og foretaget en nødtørftig Ordning i Rækker.

I Foraaret 1937 er Afsnittet Nord og Øst for Kirken reguleret. Arbejdet er udført af lokale Folk under Ledelse af et af Menighedsraadet nedsat Udvalg, hvis Formand er Kirkeværge, Gaardejer *Jens Eriksen*. Takket være denne sidstes Forhandlingsevne og Takt er det lykkedes uden væsentlige Gnidninger at komme til Enighed med samtlige Gravstedsejere.

Der er ikke truffet Bestemmelser om, hvornaar Resten af Kirkegaarden skal tages under Behandling, men man er enig om, at det skal ske snart.

Arbejdet er budgetteret til 2300 Kr. for Arbejds løn, Kørsel, Plantning og Honorar. Kampesten og Jord leveres gratis af Kommunen. Pengene tilvejebringes ved Laan.

Foraarsblomstrende Løg og Knoldvækster paa Grave

Af Overgartner, Havebrugskandidat Eigil Qwist, Bispebjerg Kirkegaard, København

Tidspunktet er nu kommet, hvor man kan forsvare at anbefale Plantning af alle Arter af Løg paa Grave. Med dette mener jeg, at der nu her i Landet tiltrækkes saa mange Løg, at dog en Del af de Penge, der ofres paa dette Felt, kommer den danske Gartner til Gode.

Den Trang, der er i os til i saa stor en Del af Aaret som muligt at have blomstrende Vækster paa Gravstederne, giver en naturlig Betingelse for Anvendelsen af Løg. Frem for mange andre Gravstedsplanter har Løgplanterne den Fordel, at det er en hurtigt afblomstrende Kultur, set baade fra en Kirkegaardsgartners Standpunkt og fra den æstetiske Side. Der kan med de rette Farvesammensætninger skabes Skønhedsværdier af betagende Dimensioner, og det baade til de mere traditionelle Anlæg som til de nyere, friskere og naturligere Former, som vi er ved at komme ind paa, om end langsomt. Fordomme er som bekendt intet Sted

saa fremherskende som ved Gravstedsanlæg og Gravmæler.

De forskellige Arter af Løg maa benyttes paa hver sin ganske bestemte Maade, men inden for Arten er der en Mængde Sorter, som i alt væsentligt kun adskiller sig ved Farve, Højde og Tidlighed. Jeg vil derfor kun nævne Arterne og deres Anvendelse, men ikke fordybe mig i Sortsnavne; den enkelte Gravstedsejer maa paa dette Felt have Lov til at bestemme Farverne, da intet paa denne Aarstid kan skabe uheldige Kontrastvirkninger paa Graven.

De tidligste Foraarsbebudere er *Eranthis*, senere kommer Vintergæk (*Galanthus nivalis*), Dorthealillie (*Leucojum vernalis*), *Scilla sibirica*, *Chionodoxa Luciliae*, Perlehyacinten (*Muscari botryoides*), *Hyacinthus amethystinus* og Vibæg (*Fritilaria Meleagris*) samt alle de dejlige *Crocus*.

Disse Smaaløg og Knolde har i mange Aar ført en beskedent Tilværelse paa vore